

Om grammatikken

Spansk universitetsgrammatik. Former og kontekst bygger på den præmis at de grammatiske former som hovedregel har en entydig og generel betydning, som kan nuanceres og præciseres ud fra den kontekst som de optræder i. I bogen tilskrives de enkelte grammatiske former en enhedsbetydning, og der gives en beskrivelse af hvordan denne kan nuanceres og præciseres afhængigt af de kontekster som den manifesterer sig i, illustreret ved udvalgte eksempler. En teoretisk og praktisk pointe ved denne præmis er at man i arbejdet med grammatik ikke skal lære ad hoc-regler, men skal forstå og bruge sproget metodisk ved deduktivt at reproducere anvendelser ud fra den grundlæggende enhedsbetydning.

Bogen er kontrastiv idet den sammenligner spanske strukturer med danske hvor dette er relevant. Dette gælder fx for de huskebokse som flere kapitler indeholder.

Alle eksempler i bogen er inspireret af autentisk sprogligt materiale, hovedsageligt fra spanske og latinamerikanske medier, blogs og fora.

Det spanske sprog bruges i mange lande og er derfor et rigt og varieret sprog. Dette afspejler sig mest i ordforråd og udtale, men også i grammatik. Med få undtagelser begrænser *Spansk universitetsgrammatik. Former og kontekst* sig til den variant af spansk som vi selv er fortrolige med, nemlig spansk som det anvendes i Spanien, og foregiver således ikke at afdække alle grammatiske variationer der måtte være landene imellem.

1. Grammatikkens opbygning

Spansk universitetsgrammatik. Former og kontekst er opdelt i kapitler efter de grammatiske emner. Hvert kapitel indledes af en generel beskrivelse af en form og dens betydning. Kapitlerne er opdelt i underafsnit med udgangspunkt i den grammatik der gælder for den enkelte form. Flere kapitler indeholder et underafsnit med mere kompleks information om det grammatiske emne: *Mere om*.

Definitionsafsnit

Bogen er forsynet med to definitionsafsnit. Først i bogen beskrives de kernebegreber som de grammatiske beskrivelser er bygget op over. Til sidst i bogen findes et detaljeret definitionsafsnit.

Indholdsfortegnelse og indeks

Brugeren der er fortrolig med de grammatiske begreber, kan bruge indholdsfortegnelsen til at finde de ønskede afsnit, mens den bruger der er mindre fortrolig med disse, kan bruge det detaljerede indeks der findes bagerst i bogen. Indekset gør det muligt at finde den relevante information via flere forskellige søgeord.

Huskebokse

Grammatiske strukturer der især kan være vanskelige for danskere, beskrives som huskereglere i bokse i de enkelte kapitler.

Tegn

- Kantede parenteser angiver ord for ord-oversættelse mellem sprogene når det er relevant at vise hvad de enkelte elementer i en spansk struktur betyder ordret.
- Asterisk (*) markerer sproglige udtryk der enten er ukorrekte eller skaber en anden betydning end den relevante.
- Pile (→) efterfulgt af kapitel- og/eller afsnitangivelse samt sidetal henviser til afsnit hvor man kan finde mere information om et givent grammatisk emne. Der henvises på to måder: Hvis henvisningen angår afsnit i andre kapitler end det kapitel hvor henvisningen optræder, henvises med kapitelnummer, afsnitnummer og sidetal, fx “→ kap. 24, 2.3, s. 124”, mens der, hvis henvisningen angår et afsnit i det kapitel hvori henvisningen optræder, henvises med nummer på afsnit samt sidetal, fx “→ 3.1, s. 78”.

2. Centrale begreber

I det følgende defineres en række kernebegreber som er grundlæggende i beskrivelserne i grammatikken. Som nævnt ovenfor, findes til sidst i bogen et detaljeret definitionsafsnit.

Nominalsyntaxme

Et nominalsyntaxme er en ordgruppe der oftest indeholder et substantiv og en artikel og evt. et adjektiv, fx ‘det lille barn’. Et nominalsyntaxme kan bl.a. være subjekt i en sætning, fx ‘Det lille barn sover’.

Kerne

En kerne er det vigtigste ord i en ordgruppe, eksempelvis er et substantiv ofte det vigtigste ord i et nominalsyntaxme, fx ‘det lille barn’, fordi det viser hvad der henvises til.

Sprogligt udtryk

Et sprogligt udtryk er et ord, en ordgruppe eller en sætning, fx 'bog', 'en stor bog', 'stor', 'ligge' eller 'den store bog ligger på bordet'. Sproglige udtryk beskriver verden.

Entitet

En entitet er noget som er i verden, dvs. levende væsner (mennesker og dyr), genstande og andre konkrete (fx bøger, træer og verdensdele) samt abstrakter (fx begreber som kærlighed og undervisning).

Situation

En situation er enten en handling eller en tilstand. En handling kan fx være *at en person læser en bog*, eller *at nogen køber en gave til en*, mens en tilstand fx kan være *at en person er glad*, eller *at en person har kendskab til noget*. Situationer angives i reglen af verber og sætninger, fx 'læse' eller 'Han læser en bog', men de kan også angives af substantiver, fx 'møde' eller 'bryllup'.

Referent

En referent er den specifikke entitet som et sprogligt udtryk henviser til uden for sproget, dvs. i den virkelige verden eller i en forestillet verden. Referenten kan fx være en bestemt person eller en bestemt bil som en sætning omhandler.

Referencepunkt

Et referencepunkt er et tidspunkt eller et sted som noget andet forstås i forhold til. Fx forstås en fortidig situation med udgangspunkt i en nutidig situation, der så er referencepunkt.

Ytringssituation

En ytringssituation er det tidspunkt og det sted hvor et sprogligt udtryk skrives eller siges.

KAPITEL 1

Syntaks

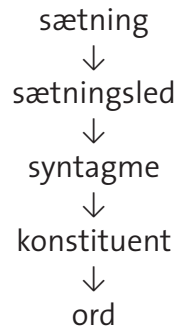
1.	Generelt	13
2.	Sætninger	13
2.1	Hovedsætninger	13
2.2	Ledsætninger	14
2.3	Substantiviske ledsætninger	15
2.3.1	Indirekte spørgende ledsætninger	15
2.3.2	Propositionelle ledsætninger	15
2.4	Adverbielle ledsætninger	16
2.5	Relative ledsætninger	16
2.5.1	Attributive relative ledsætninger	16
2.5.2	Substantiviske relative ledsætninger	17
2.6	Oversigt over sætningstyper	18
3.	Sætningsled	18
3.1	Verbal	18
3.2	Subjekt	19
3.3	Direkte objekt	20
3.4	Indirekte objekt	21
3.5	Subjektsprædikativ	22
3.6	Objektsprædikativ	23
3.7	Adverbial	24
3.8	Oversigt over sætningsled	26
4.	Syntagmer	26
4.1	Nominalsyntagme	27
4.1.1	Kernen i nominalsyntagmet	27
4.1.2	Determinativet i nominalsyntagmet	28
4.1.3	Komplementet i nominalsyntagmet: attributiv	28
4.2	Adjektivsyntagme	30
4.3	Præpositionssyntagme	30
4.4	Adverbialsyntagme	31
4.5	Verbalsyntagme	32
4.6	Oversigt over syntagmernes funktion	32
5.	Illustration af syntaktiske analyseniveauer	32
6.	Sætningsemner	33

7.	Substantivering	33
8.	Mere om syntaks	34
8.1	Restriktive og parentetiske relative ledsætninger	34
8.2	Subjekt eller subjektsprædikativ?	35
8.2.1	Determinationsgrad	35
8.2.2	Implicit subjekt	35
8.2.3	Pronominalisering	36
8.3	Frit subjektsprædikativ	36
8.4	Attributivernes betydning	37
8.4.1	Afgrænsning	37
8.4.2	Apposition	38

1. Generelt

‘Syntaks’ er betegnelsen for den del af grammatikken der angår ord, sætningsled og sætningers opbygning.

Sætninger kan analyseres på forskellige niveauer:

På et overordnet niveau kan en sætning inddeles i sætningsled. Et sætningsled udgøres af et syntagme, dvs. en sammenhængende gruppe af ord eller et enkelt ord. Disse udgøres af forskellige elementer der kaldes konstituent, der igen udgøres af ord fra forskellige ordklasser.

2. Sætninger

En sætning er en gruppe af sætningsled der hænger sammen både syntaktisk og semantisk, dvs. at sætningsleddene både er sat korrekt sammen og giver mening. Sætninger er bygget op omkring et verbal, hvortil der kan knyttes forskellige led.

- (1) Los dos fotógrafos entraron en Siria desde Turquía.   ‘De to fotografer kom ind i Syrien fra Tyrkiet.’

Sætninger kan inddeles i hovedsætninger og ledsætninger afhængigt af om de er underordnet et andet sprogligt udtryk eller ej.

2.1 Hovedsætninger

En hovedsætning kan defineres som en sætning der ikke er underordnet. Det kan enten være en sætning der står alene (2), eller en sætning der er overordnet en ledsætning (3).

- (2) El alcalde de Sevilla celebró el éxito de las elecciones municipales.   ‘Sevillas borgmester fejrede sejren ved byrådsvalget.’

- (3) La actriz asegura que está más enamorada que nunca. 'Skuespilleren forsikrer at hun er mere forelsket end nogensinde.'

2.2 Ledsætninger

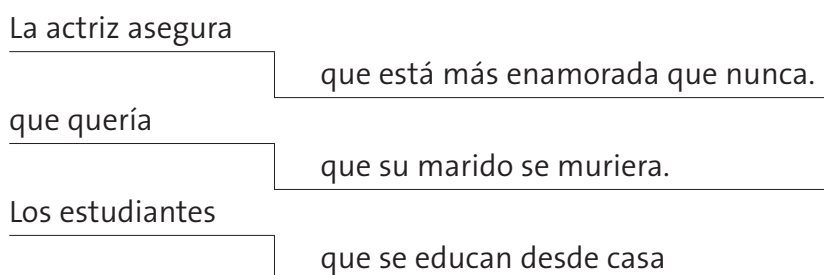
En ledsætning er en sætning der er underordnet en anden sætning eller et syntagme, og som således hverken kan fungere alene syntaktisk eller semantisk.

- (4) La actriz asegura que está más enamorada que nunca. 'Skuespilleren forsikrer at hun er mere forelsket end nogensinde.'

Det sproglige udtryk som ledsætningen er underordnet, kaldes det overordnede udtryk. Et overordnet udtryk er for det meste en hovedsætning (5), men kan også være en anden ledsætning (6) eller et syntagme (7).

- (5) La actriz asegura que está más enamorada que nunca. 'Skuespilleren forsikrer at hun er mere forelsket end nogensinde.'
- (6) Me dijo que quería que su marido se muriera. 'Hun sagde til mig at hun ønskede at hendes mand ville dø.'
- (7) Los estudiantes que se educan desde casa, tienen los mismos derechos que los estudiantes tradicionales. 'Studerende der læser via fjernundervisning, har de samme rettigheder som de ordinære studerende.'

Illustration af ledsætninger og det overordnede udtryk i (5-7):

Man skelner mellem tre typer ledsætninger:

- substantiviske ledsætninger
- adverbelle ledsætninger
- relative ledsætninger

2.3 Substantiviske ledsætninger

Substantiviske ledsætninger udgør enten et substantivisk sætningsled (→ 3, s. 18) eller er konstituent i et syntagma (→ 4, s. 26). Der findes to typer substantiviske ledsætninger:

- indirekte spørgende ledsætninger
- propositionelle ledsætninger

2.3.1 Indirekte spørgende ledsætninger

Substantiviske ledsætninger der er indledt af den interrogative konjunktion *si* ('om') (8) eller af et interrogativt pronomen (9-10), er indirekte spørgende ledsætninger. Disse ledsætninger er enten direkte objekt (8-9) eller komplement i et præpositionssyntagma (10) (→ 4.3, s. 30).

(8)	No sabían <u>si soñaban o si estaban despiertos.</u>	'De vidste ikke <u>om de drømte, eller om de var vågne.</u> '
(9)	No recuerdo <u>quién lo dijo.</u>	'Jeg kan ikke huske <u>hvem der sagde det.</u> '
(10)	No sé <u>para quién trabajo.</u>	'Jeg ved ikke <u>hvem jeg arbejder for.</u> '

2.3.2 Propositionelle ledsætninger

Substantiviske ledsætninger der er indledt af konjunktionen *que* ('at'), er propositionelle ledsætninger. Disse ledsætninger udgør enten subjekt (11), direkte objekt (12), subjektsprædikat (13) eller komplement i et præpositionssyntagma (14) (→ 4.3, s. 30).

(11)	Es cierto <u>que siempre había llevado una buena vida.</u>	'Det er sandt <u>at han altid havde haft et godt liv.</u> '
	S	S
(12)	El actor dijo <u>que estaba dispuesto a darle una entrevista.</u>	'Skuespilleren sagde <u>at han var villig til at give ham et interview.</u> '
	DO	DO
(13)	La verdad es <u>que ha sido una experiencia muy dura.</u>	'Sandheden er <u>at det har været en meget hård erfaring.</u> '
	SP	SP
(14)	Se quejaron de <u>que nadie quería ir al mercado.</u>	'De klagede over <u>at ingen ville gå på markedet.</u> '
	komplement	komplement

Ved verbet *rogar* kan *que* udelades. Det er mest almindeligt i formelt skriftsprog ikke at medtage *que*.

er de mest almindelige. Den attributive relative ledsætning og kernen udgør til- sammen et sætningsled.

- (20) Ayudamos a los niños que están hospitalizados. 'Vi hjælper de børn der er indlagt på hospitalet.'
- DET kerne   attributiv
- _____
- nominalsyntaxme: direkte objekt

➤ I (20) er den relative ledsætning *que están hospitalizados* attributiv til *los niños*.

2.5.2 Substantiviske relative ledsætninger

I nogle tilfælde er den relative ledsætning ikke attributiv til en kerne. Når det er tilfældet, substantiveres det relative pronomen af den bestemte artikel (→ 4, s. 26, og 4.1, s. 27) og henviser dermed til en referent som beskrives i den relative ledsætning. Den relative ledsætning fungerer i sin helhed som et sætningsled i den samlede sætning. I dansk bruges et personligt pronomen foran det relative pronomen.

- (21) Los que llegan primero tienen prioridad. 'De der kommer først, har fortrinsret.'
- artikel   relativ ledsætning
- _____
- nominalsyntaxme: subjekt

- (22) Al final pudo adivinar lo que iba a ocurrir en la película. 'Til sidst kunne hun gætte hvad der ville ske i filmen.'
- artikel   relativ ledsætning
- _____
- nominalsyntaxme: direkte objekt

- I (21) er det relative pronomen *que* substantiveret af den bestemte artikel *los*. Sætningen fungerer i sin helhed som sætningsleddet subjekt i den samlede sætning. Det substantiverede relative pronomen henviser til personer.
- I (22) er det relative pronomen *que* substantiveret af neutrumsartiklen *lo*. Sætningen fungerer i sin helhed som direkte objekt i den samlede sætning. Det substantiverede relative pronomen henviser til en films handling.

En substantivisk relativ ledsætning kan også være komplement for en præposition (→ kap. 30, 1, s. 364) og skal stå umiddelbart efter præpositionen.

(23) Esta es una lista de los abogados con los que coopera la empresa.

komplement i præpositionssyntagme

‘Dette er en liste over de advokater som virksomheden samarbejder med.’

2.6 Oversigt over sætningstyper

hoved-sætninger	ledsætninger					
	type	substantiviske		adverbielle	relative	
		spørgende	propositionelle			
	funktion	komplement eller substantivisk sætningsled i sætning		adverbial	attributiv	substantivisk

3. Sætningsled

En sætning kan analyseres i sætningsled, dvs. opløses i mindre dele. Man skelner mellem følgende sætningsled:

- verbal (V)
- subjekt (S)
- direkte objekt (DO)
- indirekte objekt (IO)
- subjektsprædikativ (SP)
- objektsprædikativ (OP)
- adverbial (A)

Subjekt, direkte objekt, indirekte objekt, subjektsprædikativ og objektsprædikativ kaldes substantiviske sætningsled fordi de kan udfyldes af et nominalsyntagme (→ 4.1, s. 27).

3.1 Verbal

I verbalet (udsagnsleddet) angives en situation, der kan være en handling (24) eller en tilstand (25). Verbalet er obligatorisk i en sætning. Det udgøres af et verbalsyntagme der består enten af blot et finit, dvs. bøjjet, verbum (24) eller af et finit efterfulgt af et infinit, dvs. ubøjet, verbum (25) (→ kap. 14, s. 205).

(24) La policía trasladó a la niña.

‘Politiet flyttede pigen.’